

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทยมีความรุนแรงเป็นอย่างมากและมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเทศไทยเป็นเป้าหมายหลักในการลักลอบลำเลียงยาเสพติด โดยอาศัยประเทศไทยเป็นฐานการค้ายาเสพติดเนื่องจากประเทศไทยมีปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ในเรื่องการค้ายาเสพติดหลายด้าน เช่น มีแหล่งที่สามารถหาขายยาเสพติดได้ง่าย เป็นจุดศูนย์กลางคมนาคมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หาคนลำเลียงยาเสพติดได้ง่าย และมีค่าครองชีพที่ต่ำ

สถานการณ์ภายในประเทศ ยังพบว่ามีคงความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง จากการวิเคราะห์ข้อมูล การจับกุมและการข่าวการลักลอบนำเข้ายาเสพติดในพื้นที่ชายแดนจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 5 ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2553 - กันยายน 2555 พบว่า ยาเสพติดที่มีการลักลอบนำเข้าและแพร่ระบาดในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่ยังคงมาจากประเทศเพื่อนบ้านทั้งทางด้านสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งส่วนมากเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีอยู่บริเวณชายแดนของประเทศและเป็นกลุ่มเครือข่ายนักค้าต่างๆที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดพบว่าการเคลื่อนไหวยุอยู่ในพื้นที่เขตชายแดนของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะพื้นที่หลักที่พบว่าการลักลอบนำเข้าของยาเสพติดยังคงเป็นพื้นที่จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะในพื้นที่ตามแนวเขตชายแดนของจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงรายมีการนำเข้ายาเสพติดมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมา คือ จังหวัดเชียงใหม่ ร้อยละ 36.4 จังหวัดพะเยา ร้อยละ 8.5 จังหวัดแม่ฮ่องสอน ร้อยละ 5.2 และ จังหวัดน่าน ร้อยละ 4.5 ตามลำดับ ยาเสพติดที่มีการนำเข้าผ่านพื้นที่ภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะยาบ้า สามารถจับกุมได้ในพื้นที่ชายแดน คิดเป็นร้อยละ 57.4 ของกลางยาบ้า 12,568,340 เม็ด ขณะที่พื้นที่เขตอำเภอเมืองและเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จับกุมได้ร้อยละ 42.6 ของกลางยาบ้า 5,777,140 เม็ด โดยสัดส่วนในการสกัดกั้นพื้นที่ชายแดนลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา และมียาเสพติดบางส่วนที่หลุดรอดแนวชายแดนผ่านเข้ามายังพื้นที่ตอนในของประเทศไทยได้โดยสัดส่วนการจับกุม

ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนคิดเป็น 49.1 ของการจับกุมในประเทศทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่ามีการพยายามลักลอบนำเข้าโดยมีความถี่ทั้งจำนวนคดีและปริมาณเม็ดยาที่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับหัวที่ผ่านมา (ผลการจับกุมและการข่าวการลักลอบนำเข้ายาเสพติดในพื้นที่ชายแดน สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 5)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดในพื้นที่ 3 จังหวัดภาคเหนือตอนบนที่มีแนวชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้านทั้ง สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาด และมีการกระจายตัวของปัญหาเสพติดมากที่สุด ทุกอำเภอที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่มีสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างมาก ทั้งเป็นแหล่งพักยาและเส้นทางลักลอบลำเลียงนำเข้ายาเสพติดที่ส่งผ่านมาจากชายแดน ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่มีพื้นที่รอยต่อที่ติดกับชายแดนอยู่หลายอำเภอ เช่น อำเภอแม่อาว อำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว อำเภอไชยปราการ เป็นต้น ในห้วงเวลาที่ผ่านมานั้นยังคงปรากฏข่าวสารการลำเลียงยาเสพติดของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเฉพาะกลุ่มว่าได้ลำเลียงทั้ง ยาบ้า ไอซ์ และ เฮโรอีนจากแหล่งผลิตยาเสพติดหรือแหล่งพักยาเสพติด มาพักบริเวณแนวชายแดนด้านตรงข้ามจังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย โดยใช้เส้นทางลำเลียงตามตะเข็บชายแดน เพื่อรอการลำเลียงส่งมอบให้กับกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดในเขตประเทศไทย เส้นทางที่พบโดยมากจะใช้เส้นทางตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ บ้านหนองอู ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว และตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเส้นทางลำเลียงยาเสพติดเข้ามายังในเขตพื้นที่ตอนในของจังหวัดเชียงใหม่ จากการสรุปข้อมูลสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 5 ในห้วงเวลา 4 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันพื้นที่ตอนในของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีการแพร่ระบาดสูงมากได้แก่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ บริเวณที่พักเชิงพาณิชย์ในเขตพื้นที่ ตำบลช้างเผือก ถนน โสตศึกษา ถนนห้วยแก้ว ถนนสันติธรรม ถนน โปธาราม ถนนหัดเสวี หลังภาคสวนแก้ว โต๊ะสนุกเกอร์ ย่านสันติธรรม สถานบันเทิงบริเวณ ถนนมูลเมืองหน้าตลาดสมเพชร สถานบันเทิงบริเวณตำบลหายยา ถนนมหิดล ถนนหมื่นด้ามพร้าคด ที่พักเชิงพาณิชย์ในเขต ตำบลป่าตัน บริเวณหลังมหาวิทยาลัยพายัพ หลังห้างสรรพสินค้า บิ๊กซีเอ็กตรา บริเวณเชียงใหม่แลนด์ และชุมชนระแกง ซึ่งจากแนวโน้มได้มีการแพร่ระบาด ออกไปตามชุมชนในพื้นที่ตัวเมืองเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง โดยผ่านกลุ่มพ่อค้ารายย่อยที่แฝงตัวอยู่ในพื้นที่นั้น

จังหวัดเชียงใหม่ไม่เพียงแต่จะเป็นแหล่งพักยาเสพติดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น การลักลอบจำหน่ายยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ถือว่ามีปริมาณสูงที่สุด ทั้งเครือข่ายยาเสพติด นักค้ารายใหญ่จนไปถึงกลุ่มนักค้ารายย่อยที่แฝงตัวอยู่ในพื้นที่ การกระจายตัวของกลุ่มนักค้าเหล่านั้นมี

การกระจายตัวออกไปทั่วทุกพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมจำนวนนักค้า เครื่องขายนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ จำแนกตามพื้นที่จากฐานข้อมูลการข่าวสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 5 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – เดือนมีนาคม พ.ศ.2557 สรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 1.1 จำนวนนักค้า เครื่องขายนักค้ารายสำคัญ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 5)

จังหวัด	หมู่บ้านชุมชนที่มี ปัญหาเสพติด	ผู้ค้ารายย่อยในระบบ (ราย)	อำเภอเฟื่องเลี้ยง (อำเภอ)
แม่ฮ่องสอน	450	-	2
เชียงใหม่	2,163	113	7
เชียงราย	1,812	-	8
พะเยา	818	3	3
ลำปาง	1,032	25	4
แพร่	727	0	4
น่าน	919	2	3
ลำพูน	592	0	2
รวม	8,513	143	33

สถานการณ์ด้านของผู้เสพในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนพบว่าแนวโน้มผู้ความรุนแรงมากขึ้นจากสถิติผู้เข้ารับการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ จากรายงานระบบแบบสุ่มตรวจ และระบบ Data Warehouse สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 5 พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 – เดือนมีนาคม พ.ศ.2557 มีจำนวนผู้เข้ารับการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพพริภายาเสพติด ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน จำนวนทั้งสิ้น 63,509 ราย จากข้อมูลจึงเห็นได้ว่ามีจำนวนผู้เข้ารับการรักษาในแต่ละจังหวัดเพิ่มขึ้นตามลำดับจากปีงบประมาณ พ.ศ.2555 – เดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 อย่างต่อเนื่องซึ่งแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ของปัญหาเสพติดในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบนว่ามีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ที่เป็นผู้เสพยาสูงขึ้น ซึ่งจำนวนผู้เข้ารับการรักษา ห้วงปี พ.ศ. 2555 – เดือนมีนาคม พ.ศ.2557 จำแนกตามประเภทการเข้ารับการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ /ราย จังหวัดได้ ดังนี้

ตารางที่ 1.2 จำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาทั้งหมด ห้วงปี พ.ศ.2555 – เดือนมีนาคม พ.ศ.2557
(สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภาค 5)

จังหวัด	ประเภทการเข้ารับการบำบัดรักษา (ระบบ)			รวมทั้งสิ้น (ราย)
	ปี 2555	ปี 2556	เดือนมีนาคม ปี 2557	
เชียงใหม่	7,662	7,891	2,085	17,638
เชียงราย	7,230	7,712	2,468	17,410
ลำพูน	2,447	1,953	495	4,895
ลำปาง	3,345	3,205	833	7,383
แม่ฮ่องสอน	477	375	78	930
พะเยา	3,081	2,734	468	6,283
แพร่	2,135	2,029	564	4,728
น่าน	1,953	1,910	385	4,248

จากข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดห้วงปี พ.ศ.2555 – เดือน มีนาคม พ.ศ.2557 ข้างต้น พบว่าผู้เข้ารับการบำบัดเป็นเพศชายกว่า 89 % และเป็นเพศหญิง 11 % ที่เข้ารับการบำบัดรักษา ซึ่งผู้เข้ารับการบำบัดเหล่านี้มีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 15 – 35 ปี แสดงให้เห็นถึงช่วงอายุที่อยู่ในสภาพปัญหาเสพติดอย่างชัดเจนว่าเป็นช่วงของกลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะในช่วงอายุ 15 – 19 ปี นั้นมีจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาสูงถึง 12,059 ราย และประเภทของยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดมากที่สุด คือ ยาบ้า ผีน และเฮโรอีน ตามลำดับ

ตามแนวทางการบำบัดฟื้นฟูรักษาผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ห้วงปี พ.ศ.2555 – เดือน มีนาคม พ.ศ.2557 จำแนกประเภทการเข้ารับการบำบัดรักษาออกเป็น 3 ประเภท คือ 1.การเข้ารับการบำบัดด้วยความสมัครใจ 2.การเข้ารับการบำบัดด้วยการบังคับบำบัด 3.การเข้ารับการบำบัดด้วยการต้องโทษตามกฎหมาย ซึ่งจากพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน มีข้อมูลตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1.3 จำนวนผู้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูรักษาจำแนกประเภทการเข้ารับการบำบัดรักษาในห้วงปี พ.ศ.2555 – เดือน มีนาคม พ.ศ.2557 (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาค 5)

จังหวัด	ประเภทการเข้ารับการบำบัดรักษา (ระบบ)			รวมทั้งสิ้น (ราย)
	สมัครใจ (ราย)	บังคับบำบัด (ราย)	ต้องโทษ (ราย)	
เชียงใหม่	7,414	8,395	1,829	17,638
เชียงราย	8,542	7,696	1,172	17,410
ลำพูน	2,806	1,673	416	4,895
ลำปาง	3,836	3,149	398	7,383
แม่ฮ่องสอน	477	365	88	930
พะเยา	3,130	2,618	535	6,283
แพร่	2,242	2,132	354	4,728
น่าน	1,874	2,001	373	4,248

สำหรับสถานการณ์ด้านผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด มีสถานการณ์เช่นเดียวกับสถานการณ์การค้า กล่าวคือ จังหวัดเชียงใหม่มีอัตราการบำบัดรักษาอยู่ในเกณฑ์สูงโดยต่อเนื่องจาก 7,662 คน ในปี 2555 เพิ่มขึ้นเป็น 7,891 คน ในปี 2556 และในปี 2557 เพิ่มสูงอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวโน้มการเข้าสู่ระบบบำบัดฟื้นฟูที่เป็นนักเรียน นักศึกษากลุ่มอายุระหว่าง 15-25 ปี มากกว่า 6,192 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนอายุผู้ช้ำยาเสพติดมากที่สุด ซึ่งเป็นสถานการณ์เดียวกันกับด้านการค้าที่มีทิศทางมุ่งสู่กลุ่มเด็กและเยาวชนจึงสะท้อนให้เห็นถึงการขยายตัวของปัญหาเสพติดในปี 2557

ในปี 2556 มีสถิติการจับกุมจะใกล้เคียงกับในปี 2555 โดยมีข้อสังเกตแรกคือ กลุ่มนักค้ารายใหญ่รายสำคัญที่เคยถูกจับกุม เคยถูกออกหมายจับกลับมาเคลื่อนไหวทำการค้ายาเสพติดมากขึ้น โดยใช้เครือข่ายทางญาติ พ่อแม่พี่น้องและกลุ่มชาติพันธุ์และมักจะเชื่อมโยงกับเรือนจำที่อยู่ในส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ ข้อสังเกตที่สอง คือ กลุ่มผู้เสพนัดตัวมาเป็นผู้ค้ารายย่อยมากขึ้น ข้อสังเกตที่สาม คือ กลุ่มผู้ค้าชาวต่างชาติ (สัญชาติแอฟริกันตะวันตก) เพิ่มมากขึ้น ข้อสังเกตที่สี่ คือ กลุ่มผู้ค้ารายใหม่ยังคงมีสัดส่วนสูง โดยเฉพาะคนชนเผ่าที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในชุมชนเมืองและกลุ่มคนต่างด้าวที่ใช้แรงงาน และข้อค้นพบสุดท้าย คือ มีการจับกุมเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำผิดอยู่เสมอ

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้มีมานานหลายสิบปีแต่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังจากหน่วยงานที่รับผิดชอบและการให้ความร่วมมือของภาคประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เอง ดังนั้นจึงควรมีการหาแนวทางร่วมกันเพื่อป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเริ่มจากการเสริม

กิจกรรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันแก่กลุ่มเด็กและเยาวชน รวมทั้งการร่วมกันเสริมสร้างหมู่บ้าน/ชุมชน เข้มแข็งเพื่อเป็นเกราะป้องกันยาเสพติด การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดเป็นอีกแนวทางหนึ่งโดยในการทำงานสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสมและ ถูกต้อง อีกทั้งยังได้คุณภาพงานที่สามารถตอบโจทย์ของสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่ได้อย่างตรงจุด การให้ประชาชนในพื้นที่ที่เกิดปัญหาเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนหรือหาแนวทางการแก้ไข ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่จะเป็น การกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจนมากที่สุดเนื่องจาก เหตุผลที่ว่าประชาชนในพื้นที่นั้นเป็นผู้ที่รับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยตรงจึงทำให้แนวทาง การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากความคิดของประชาชนในพื้นที่นั้นมีการสอดคล้อง กับปัญหาและสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างเหมาะสมมากที่สุด

ฉะนั้นการให้ความสำคัญในการจัดการปัญหาเสพติดของพื้นที่ตำบลหนองหอยนั้น ถือเป็นพื้นที่หลักที่จะใช้แนวทางการจัดการปัญหาด้านต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาเสพติดที่มีอยู่ในแต่ละ ชุมชน โดยใช้การสร้างแนวรั้วป้องกันชุมชนด้วยกระบวนการหรือแนวคิดที่มาจากคนในชุมชนซึ่ง แนวคิดการจัดการเหล่านั้นก็จะสะท้อนมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนเอง โดยวิธีการหรือ กระบวนการของการแก้ไขปัญหานั้นจะตอบรับ โดยตรงและมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ เกิดขึ้นจริงในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการที่จะแก้ไขปัญหานั้นจะสะท้อนออกมาจากความ ต้องการของชุมชนโดยตรง หากจะดำเนินการจัดการปัญหาเสพติดที่อยู่ในพื้นที่ ควรต้องเริ่มต้น กระบวนการในการจัดการปัญหาจากชุมชนเป็นลำดับแรก แขนงนำรวมถึงประชาชน ในพื้นที่ในแต่ละ ชุมชนและประชาชนพื้นที่ใกล้เคียงจึงถือเป็นตัวหลักที่สร้างแนวรั้วชุมชนเพื่อป้องกันปัญหา ยาเสพติด

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการรวมตัวกันของประชาชนในพื้นที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากปัญหาการแพร่ระบาดของหนัก ของยาเสพติดที่มีจำนวนมาก และมีความรุนแรงของสถานการณ์เข้ามาในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ในตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากห้วงระยะเวลาที่ผ่านมาในพื้นที่ การดำเนินงานของเครือข่ายฯ พบสถานการณ์ปัญหาเสพติด ดังนี้

ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ปี 2554 – ปี 2556

ตารางที่ 1.4 ข้อมูลทั่วไปของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สถานการณ์	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
จำแนกตามอายุ	1. ช่วงอายุ 18 – 35 ปี 2. อายุ 35 ปี ขึ้นไป	1. ช่วงอายุ 18 – 30 ปี 2. อายุ 30 ปี ขึ้นไป	1. ช่วงอายุ 18 – 35 ปี 2. อายุ 35 ปี ขึ้นไป
จำแนกตามอาชีพ	1. ผู้ใช้แรงงานและ รับจ้างทั่วไป 2. นักเรียนนักศึกษา	1. ผู้ใช้แรงงานและ รับจ้างทั่วไป 2. นักเรียนนักศึกษา	1. ผู้ใช้แรงงานและ รับจ้างทั่วไป 2. ว่างาน
จำแนกตามรายได้	ไม่มีรายได้ – 5,000 บาท ต่อเดือน	ไม่มีรายได้ – 5,000 บาท ต่อเดือน	ไม่มีรายได้ – 5,000 บาท และมากกว่า 5,000 บาทต่อเดือน

ตารางที่ 1.5 ข้อมูลประสบการณ์เกี่ยวกับสารเสพติดและพฤติกรรมต่างๆของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สถานการณ์	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
สาเหตุที่เริ่มใช้สาร เสพติด	- มีความต้องการ ทดลองใช้และเพื่อน ชักชวนให้เสพ - เสพเพื่อเพิ่มกำลังในการ ทำงานได้มากขึ้น	- มีความต้องการอยาก ทดลองใช้และเพื่อน ชักชวนให้เสพ - เสพเพื่อเพิ่มกำลังในการ ทำงานได้มากขึ้น	- ต้องการอยากทดลองใช้ - เสพเพื่อเพิ่มกำลังในการ ทำงานได้มากขึ้น
สถานที่ใช้สารเสพ ติด	- บ้านตนเองและบ้านเพื่อน - หอพัก (ส่วนมากเป็น บุคคลที่เข้ามาอาศัย ชั่วคราว)	- บ้านตนเองและบ้าน เพื่อน - หอพัก (ส่วนมากเป็น บุคคลที่เข้ามาอาศัย ชั่วคราว)	- บ้านตนเองและบ้าน เพื่อน
สภาพแวดล้อมใน ครอบครัวของผู้ใช้ สารเสพติด	- สภาพแวดล้อมของผู้ใช้มี การดื่มเหล้าและสูบบุหรี่เป็น ประจำ - เคยใช้และเคยจำหน่ายยา เสพติดมาก่อน	- สภาพแวดล้อมของผู้ใช้ มีการดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ เป็นประจำ - เคยใช้และเคยจำหน่ายยา เสพติดมาก่อน	- สภาพแวดล้อมของผู้ใช้ มีการดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ เป็นประจำ - เคยใช้และเคยจำหน่ายยา เสพติดมาก่อน
ประเภทยาเสพติดที่ ใช้ในพื้นที่	- ยาบ้า (ราคาเม็ดละ 250 บาท ในพื้นที่) - อื่นๆ (กัญชา/สารระเหย)	- ยาบ้า (ราคาเม็ดละ 250 บาท ในพื้นที่) - อื่นๆ (กัญชา/สารระเหย)	- ยาบ้า (ราคาเม็ดละ 250 บาท ในพื้นที่) - อื่นๆ (กัญชา/สารระเหย)

ตารางที่ 1.6 ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงทั่วไปของสภาพปัญหาสุขภาพจิตในพื้นที่

สถานการณ์	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
การเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้เสพ และผู้ค้าในพื้นที่	- สถานการณ์ในพื้นที่ยังคงรุนแรงจำนวนผู้เสพและผู้ค้ามีจำนวนมาก	- จำนวนผู้เสพยาเสพติดลดลงภายหลังมีการดำเนินงานของเครือข่ายในพื้นที่ และผู้ค้ามีจำนวนคงที่	- จำนวนผู้เสพและผู้ค้ามีจำนวนลดลง
สาเหตุที่เข้ารับการรักษา	- ถูกดำเนินคดีและเข้าระบบบังคับบำบัด - สมัครใจเข้ารับการรักษา	- เข้าระบบบังคับบำบัด - สมัครใจเข้ารับการรักษา	- เข้าระบบบังคับบำบัด - สมัครใจเข้ารับการรักษา

แนวคิดหรือกระบวนการจัดการปัญหาสุขภาพจิตจึงเกิดขึ้น โดยกำหนดเป้าหมายว่าจะดำเนินการอย่างไรที่ทำให้แต่ละชุมชนในพื้นที่ตำบลหนองหอยฯ มีความเข้มแข็งซึ่งประชาชนและแกนนำในพื้นที่จะต้องเป็นตัวหลักในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหากมีแกนนำหรือประชาชนที่อาสาสมัครเข้ามาทำงานเป็นตัวหลักในพื้นที่ที่จะเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตถือว่าการเริ่มต้นการสร้างรัฐชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งที่ดี เพียงการรวมตัวของประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองหอย เพื่อจัดการปัญหาสุขภาพจิตในพื้นที่อาจจะป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดได้ไม่มาก แต่หากมีการหนุนเสริมและความใส่ใจในปัญหาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมลงไปในพื้นที่ เชื่อว่าไม่เฉพาะปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดเท่านั้นยังสามารถที่จะลดปัญหาด้านอื่นๆ ได้ และความรุนแรงของสถานการณ์ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ก็จะเบาบางลงไปด้วย ทั้งนี้อันเนื่องมาจากผลที่ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นนั่นเอง จากแนวคิดดังกล่าวจึงส่งผลให้เครือข่ายปฏิรูปและพัฒนาชุมชนเชิงใหม่จึงถือก่อตั้งขึ้นมาเพื่อทำงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในพื้นที่ตำบลหนองหอยและชุมชนใกล้เคียงซึ่งชุมชนที่ได้เข้าร่วมการทำงานและเป็นชุมชนต้นคิดในครั้งนี้ไม่เพียงแต่จะมีชุมชนหนองหอย ที่เป็นพื้นที่การดำเนินงานหลักเท่านั้นยังคงมีอีก 10 ชุมชนบริเวณใกล้เคียงเป็นพื้นที่เป้าหมายของเครือข่ายฯ ในการทำงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนครั้งนี้ด้วย

ความสำคัญในบทบาทของเครือข่ายภาคประชาชน กล่าวคือ เครือข่ายปฏิรูปและพัฒนาชุมชนเชิงใหม่ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งมีพื้นที่ทำงานหลักอยู่ในชุมชนหนองหอย ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ บทบาทของเครือข่ายภาคประชาชน

ดังกล่าวเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อประสานงานระหว่างประชาชนในพื้นที่ รวบรวมข้อมูล สถานการณ์ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมไปถึงการให้องค์ความรู้ในการพัฒนาคนและชุมชน อย่างต่อเนื่อง โดยการทำงานของเครือข่ายฯจะมีคณะกรรมการเครือข่ายฯที่เป็นตัวแทนของแต่ละชุมชนเข้าร่วมและมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบงานตามแผนยุทธศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ยุทธศาสตร์ คือ

- 1.ยุทธศาสตร์การปลูกกระแสสังคม
- 2.ยุทธศาสตร์การรณรงค์การป้องกันยาเสพติด
- 3.ยุทธศาสตร์การบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ
- 4.ยุทธศาสตร์การป้องปรามยาเสพติด

แต่ละยุทธศาสตร์ถือเป็นตัวหลักที่กำหนดแนวทางการดำเนินงานของเครือข่ายฯ และจะมีคณะกรรมการเครือข่ายฯคอยดูแลกระบวนการดำเนินงานในพื้นที่ชุมชนให้เป็นที่ไป ตามแผนที่ได้วางกำหนดไว้พร้อมกันนี้ได้ทำการค้นหาแนวร่วมอาสาสมัครใหม่ในพื้นที่เพื่อเป็นกำลัง เสริมให้แก่เครือข่ายฯอย่างต่อเนื่องจึงเห็นได้ว่าบทบาทของเครือข่ายฯดังกล่าวมีความสำคัญต่อการ กำหนดแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในตำบลหนองหอยเป็นอย่างมาก และแนวทางการทำงานของเครือข่ายฯไม่ได้มุ่งเน้นต่อทางด้านยาเสพติดเพียงอย่างเดียว การปกป้อง สิทธิผลประโยชน์ของชุมชนรวมถึงคุณภาพชีวิตที่ดี กิจกรรมทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ในระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เครือข่ายฯได้มีการพัฒนาการดำเนินงานและจัดให้มี กิจกรรมนั้นๆอย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่การดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ ภายในพื้นที่ตำบลหนอง หอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นถึงความสำคัญของการจัดตั้งเครือข่ายปฏิรูปและพัฒนาชุมชน เชียงใหม่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่อยู่ในพื้นที่ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากสภาพปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่มีความรุนแรงมากขึ้น การจัดตั้งเครือข่ายฯขึ้นมาเพื่อเป็นเสมือนตัวประสานระหว่างประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงาน สนับสนุนที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเป็นแกนนำในการสร้างความสามัคคีในแกนชุมชน และระดมข้อมูล ต่างๆที่อยู่ในพื้นที่เพื่อนำไปสู่การจัดการกับปัญหายาเสพติดรวมถึงปัญหาอื่นๆที่เกิดขึ้นใน พื้นที่ เครือข่ายฯจึงมีความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ตำบลหนองหอย ซึ่งจะพัฒนาเป็นชุมชนต้นแบบได้ หัวข้อในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาต้องการศึกษา ถึงแนวทางการดำเนินงานของเครือข่ายฯภายใต้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในพื้นที่จนนำไปสู่ความสำเร็จในการ จัดตั้งเครือข่ายปฏิรูปและพัฒนาชุมชนเชียงใหม่ จนสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดได้

อย่างสมบูรณ์ และผลที่ได้รับจากการศึกษาจะได้นำไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนอื่นๆในพื้นที่ใกล้เคียงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาเสพติดของภาคประชาชนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงความสำเร็จในการจัดตั้งเครือข่ายปฏิรูปและพัฒนาชุมชนเชียงใหม่ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 คำถามในการวิจัย

1.3.1 การดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาเสพติดของภาคประชาชนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีอุปสรรคอย่างไรบ้าง

1.3.2 ความสำเร็จในการจัดตั้งเครือข่ายปฏิรูปและพัฒนาชุมชนเชียงใหม่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ ตำบลหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีอย่างไรบ้าง

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.4.1 ได้ทราบถึงสภาพปัญหาเสพติดของชุมชน และความต้องการของประชาชนในพื้นที่

1.4.2 ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ชุมชนหนองหอย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.4.3 ได้ทราบถึงความสำเร็จในการจัดตั้งเครือข่ายปฏิรูปและพัฒนาชุมชนเชียงใหม่

1.4.4 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนหนองหอยอันจะส่งผลให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดบรรลุผลในที่สุด

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ยาฆ่า หมายถึง ยาเสพติดที่มีสารสังเคราะห์ของแอมเฟตตามีนเป็นส่วนประกอบหลัก นิยมเสพโดยการรับประทานโดยตรง หรือผสมในอาหาร หรือเครื่องดื่ม หรือเสพโดยการนำยามาบดแล้วนำไปลงไฟแล้วสูดดมเป็นไอระเหยเข้าสู่ร่างกาย จัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

เครือข่ายปฏิรูปและพัฒนาชุมชนเชียงใหม่ หมายถึง เครือข่ายที่จัดตั้งขึ้นโดยประชาชนในพื้นที่โซนเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาและแสวงหาวิธีการพัฒนาคนและชุมชนเป็นเชิงคุณภาพในพื้นที่ดำเนินการให้เกิดความเข้มแข็งและสามัคคี ตลอดจนพัฒนาโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ

การป้องปรามยาเสพติด หมายถึง การร้องขอให้ยุติบทบาทของผู้ค้าให้กลับมาประกอบอาชีพที่สุจริต

การเฝ้าระวัง หมายถึง การติดตาม สังเกตและพิจารณาอย่างต่อเนื่องถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อการเกิดและการกระจายของโรค มีขั้นตอนประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลรวมทั้งการรายงานหรือแจ้งข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ของโรคจากข้อมูลที่ได้วิเคราะห์และประเมินผลดังกล่าวเพื่อดำเนินการต่อไปในการป้องกันและควบคุมโรคอย่างมีประสิทธิภาพ

สารเสพติด หมายถึง สิ่งที่เสพเข้าไปในร่างกายแล้วทำให้ร่างกายต้องการสารนั้นในปริมาณที่เพิ่มขึ้นไม่สามารถหยุดได้ มีผลทำให้ร่างกายทรุดโทรมและสภาวะจิตใจผิดปกติ

องค์กรภาคประชาชน หมายถึง องค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มของประชาชนเป็นเครือข่ายปฏิรูปและพัฒนาชุมชนเชียงใหม่เพื่อทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และมีเป้าหมายร่วมกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ชุมชนหนองหอยและชุมชนใกล้เคียงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอประเด็นปัญหาที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดหาแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนา

เวทีชาวบ้าน หมายถึง กระบวนการสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ภูมิปัญญาโดยเน้นการนำเสนอประสบการณ์ในการคิดค้นสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาคน และสนับสนุนการเรียนรู้ในพื้นที่ชุมชนหนองหอยและชุมชนใกล้เคียงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้นำตามธรรมชาติ หมายถึง ผู้นำที่เกิดขึ้นในขณะที่เกิดการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

เครือข่ายทางสังคม หมายถึง รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม ของปัจเจกบุคคล กลุ่มและองค์กรผ่านรูปแบบของปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยน และการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีโครงสร้าง และรูปแบบที่หลากหลาย ตลอดจนมีเป้าหมายร่วมกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved